

Міністерство освіти та науки України Чорноморський національний університет імені
Петра Могили

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Міжнародна антидопінгова політика та діяльність WADA»

Ступінь освіти	другий магістерський	
Спеціальність	А7 Фізична культура і спорт	
Предметна спеціальність		
Кількість кредитів	4,5 (135год), 16 год – лекції, 32 год – практичні заняття	
Заняття	лекції, практичні заняття, самостійна робота	
Мова викладання:	українська	
Кафедра	кафедра олімпійського та професійного спорту	
Викладач	Бондаренко Ірина Григорівна кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри олімпійського та професійного спорту, майстер спорту СРСР з академічного веслування E-mail: bondarenko.i@chmnu.edu.ua	

1. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна «Міжнародна антидопінгова політика та діяльність WADA» спрямована на формування у здобувачів другого (магістерського) рівня системного розуміння сучасної міжнародної антидопінгової політики, принципів функціонування глобальної антидопінгової системи та ролі Всесвітнього антидопінгового агентства (WADA) у забезпеченні чистого, чесного та безпечного спорту.

У межах дисципліни розглядаються історія становлення міжнародної антидопінгової системи, Всесвітній антидопінговий кодекс, міжнародні стандарти WADA, Заборонений список, види порушень антидопінгових правил, система допінг-контролю, біологічний паспорт спортсмена, терапевтичне використання заборонених речовин і методів, принцип суворой відповідальності, права та обов'язки спортсменів і допоміжного персоналу.

Особлива увага приділяється діяльності WADA та Національного антидопінгового центру України (НАДЦ), практичному застосуванню антидопінгових правил у діяльності спортсмена, тренера, спортивного менеджера, викладача та інших фахівців сфери фізичної культури і спорту. (Актуальна версія Забороненого списку WADA на 2026 рік набрала чинності 1 січня 2026 року).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системи знань про міжнародну антидопінгову політику, принципи та механізми функціонування глобальної антидопінгової системи, діяльність WADA і національних антидопінгових організацій, а також набуття практичних компетентностей щодо запобігання порушенням антидопінгових правил у професійній діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Основними завданнями дисципліни є:

- ознайомлення з історією становлення міжнародної антидопінгової системи;
- формування розуміння принципів діяльності WADA;
- вивчення структури та основних положень Всесвітнього антидопінгового кодексу;
- ознайомлення з міжнародними стандартами WADA;
- вивчення сучасного Забороненого списку речовин і методів;
- формування знань про види порушень антидопінгових правил;
- ознайомлення з організацією та процедурами допінг-контролю;
- вивчення прав та обов'язків спортсменів і допоміжного персоналу спортсменів;
- формування навичок роботи з офіційними антидопінговими ресурсами;

- ознайомлення із системою ADAMS та вимогами щодо інформації про місцезнаходження спортсменів;
- вивчення процедури отримання дозволу на терапевтичне використання (ДТВ);
- формування навичок оцінювання ризиків ненавмисного порушення антидопінгових правил;
- ознайомлення з діяльністю НАДЦ України;
- аналіз практичних ситуацій та типових антидопінгових порушень;
- формування професійної відповідальності фахівця сфери фізичної культури і спорту за дотримання принципів чесної гри та чистого спорту.

3. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувачі освіти повинні:

знати:

- поняття «допінг», «антидопінгова діяльність», «антидопінгова політика»;
- історію формування міжнародної антидопінгової системи;
- структуру та основні напрями діяльності WADA;
- основні положення Всесвітнього антидопінгового кодексу;
- міжнародні стандарти WADA;
- структуру та принципи формування Забороненого списку;
- види порушень антидопінгових правил;
- принцип суворості відповідальності спортсмена;
- основні етапи проведення допінг-контролю;
- права та обов'язки спортсмена під час допінг-контролю;
- особливості тестування у змагальний та позазмагальний періоди;
- сутність біологічного паспорта спортсмена;
- порядок отримання дозволу на терапевтичне використання;
- види санкцій за порушення антидопінгових правил;
- особливості діяльності НАДЦ України;
- основні принципи антидопінгової освіти;
- ризики, пов'язані з лікарськими засобами, харчовими добавками та іншими продуктами;

- роль тренера, лікаря, спортивного менеджера та іншого персоналу у запобіганні допінгу.

вміти:

- аналізувати положення Всесвітнього антидопінгового кодексу;
- знаходити та використовувати актуальну інформацію на офіційних ресурсах WADA і НАДЦ;
- працювати із Забороненим списком WADA;
- визначати статус речовин і методів відповідно до Забороненого списку;
- аналізувати практичні ситуації щодо можливих антидопінгових порушень;
- визначати потенційні ризики ненавмисного порушення антидопінгових правил;
- характеризувати права та обов'язки спортсмена під час допінг-контролю;
- пояснювати процедуру відбору та транспортування допінг-проб;
- аналізувати випадки порушення антидопінгових правил;
- визначати можливі наслідки порушень;
- користуватися інформаційними ресурсами антидопінгових організацій;
- аналізувати порядок отримання дозволу на терапевтичне використання;
- застосовувати антидопінгові знання у професійній діяльності тренера, викладача, менеджера та іншого фахівця;
- розробляти інформаційні та освітні матеріали з питань чистого спорту;
- аргументовано обговорювати етичні, правові та професійні проблеми сучасної антидопінгової політики.

4. Зміст дисципліни.

Тема 1. Становлення міжнародної антидопінгової політики. Поняття допінгу та антидопінгової діяльності. Історичні передумови боротьби з допінгом. Допінг як проблема здоров'я, етики та чесної конкуренції. Основні етапи формування міжнародної антидопінгової системи. Створення WADA. Значення Всесвітнього антидопінгового кодексу.

Тема 2. WADA та глобальна система боротьби з допінгом

Структура та основні напрями діяльності WADA. Всесвітня антидопінгова програма. Сторони-підписанти Кодексу. Національні антидопінгові організації. Міжнародні спортивні федерації. Взаємодія WADA з урядами та спортивними організаціями.

Тема 3. Всесвітній антидопінговий кодекс та міжнародні стандарти

Структура Всесвітнього антидопінгового кодексу. Основні принципи антидопінгової діяльності. Порушення антидопінгових правил. Міжнародні стандарти WADA. Антидопінгова освіта та профілактика. Принципи справедливості, конфіденційності та захисту прав спортсменів. WADA визначає антидопінгову освіту як важливий компонент системи профілактики навмисних і ненавмисних порушень та формування здатності спортсменів приймати відповідальні рішення.

Тема 4. Заборонений список WADA: речовини та методи

Принципи формування Забороненого списку. Речовини, заборонені постійно. Речовини, заборонені під час змагань. Заборонені методи. Особливості статусу речовин у різних видах спорту. Ненавмисне потрапляння заборонених речовин в організм спортсмена. Лікарські засоби та харчові добавки. (Актуальний Заборонений список WADA переглядається щороку; версія 2026 року чинна з 1 січня 2026 року).

Тема 5. Допінг-контроль та система тестування спортсменів

Поняття допінг-контролю. Планування тестування. Відбір спортсменів. Повідомлення спортсмена. Процедура відбору проби. Проба сечі та крові. Документування. Транспортування та лабораторний аналіз. Змагальне та позазмагальне тестування. У 2026 році НАДЦ оновлював Реєстраційний пул тестування та пул тестування відповідно до вимог Всесвітнього антидопінгового кодексу.

Тема 6. Порушення антидопінгових правил і санкції

Основні види порушень антидопінгових правил. Наявність забороненої речовини. Використання або спроба використання. Відмова або ухилення від тестування. Порушення вимог щодо інформації про місцезнаходження. Фальсифікація. Володіння. Розповсюдження. Співучасть. Заборонене співробітництво. Принцип суворої відповідальності. Розгляд справ. Санкції. Відсторонення. Апеляційні процедури.

Тема 7. Терапевтичне використання, ADAMS та біологічний паспорт спортсмена

Поняття терапевтичного використання. Процедура подання заяви. ADAMS як інформаційна система антидопінгової діяльності. Біологічний паспорт спортсмена. Використання даних для виявлення можливих порушень.

Тема 8. Антидопінгова політика в Україні та діяльність НАДЦ

Національна система антидопінгового регулювання. Законодавчі та нормативні засади. Національний антидопінговий центр України. Антидопінгові правила НАДЦ. Освітня діяльність. Тестування. Розслідування. Обробка результатів. Дисциплінарна та апеляційна процедури. Профілактика ненавмисних порушень. Роль тренера, викладача та спортивного менеджера. Антидопінгові правила НАДЦ: поширення на спортивні федерації, їх членів та інших суб'єктів сфери фізичної культури і спорту в Україні.

5. Методи навчання

- словесні методи (лекція, пояснення)
- наочні методи (презентації, відеоматеріали)
- практичні методи (аналіз ситуацій, дискусії, робота з документами WADA та НАДЦ, виконання індивідуальних завдань)
- самостійна робота студентів
- ситуаційне моделювання процедури допінг-контролю;

6. Форми контролю

- поточний контроль (усне опитування, тестування, оцінювання самостійних робіт)
- підсумковий контроль (залік)

7. Критерії оцінювання

Оцінювання результатів навчання здійснюється за 100-бальною шкалою та включає:

- виконання завдань на практичних заняттях
- контрольна робота
- самостійна робота
- залік (30 балів)

8. Забезпечення освітнього процесу

Навчально-методичні матеріали: конспекти лекцій, навчальні посібники, методичні рекомендації.

Мережа Інтернет: доступ до офіційних сайтів міжнародних та національних спортивних організацій, освітніх ресурсів з антидопінгової політики, нормативно-правові документи; Всесвітній антидопінговий кодекс; міжнародні стандарти WADA; Заборонений список WADA; антидопінгові правила НАДЦ.

Обладнання: мультимедійне обладнання, презентаційні матеріали.